

Mercuriale september 2023

De Kring is rond.

Mijnheer de Eerste Voorzitter,
Geachte leden van het Hof,
Waarde dames en heren,
Stafhouders,
Geachte genodigden,
Beste collega's,

De Kring is rond. Bilan 10 jaar

Dames en Heren,

U merkt dat de opening van het gerechtelijk jaar 2023-2024 gebeurt op een andere manier dan de voorbije jaren.

Waar ik sinds enkele jaren kon rekenen op het mededogen van de eerste voorzitters van de beide hoven van het ressort Antwerpen-Limburg, werd mij dit mededogen om de taak van de procureur-generaal op de openingszittingen van 1 september te verlichten door het organiseren van slechts één zitting, niet meer gegund.

“De Kring is rond” zijn de woorden van de gouverneur uitgesproken op de provinciale veiligheidsdag van 24 mei van dit jaar na mijn inleiding over de speciale betekenis van het holocaust museum in mijn beleid en het beleid van het Openbaar Ministerie van het ressort.

Ik kom daar straks meer inhoudelijk op terug.

De tiende opening als procureur-generaal van het gerechtelijk jaar geeft ook onmiddellijk aan dat in de mandaatregeling een belangrijke datum is bereikt. Kort gezegd: het einde is in zicht.

De wettelijke regeling van de evaluatie van de korpschefs van het Openbaar Ministerie genoopt mij dit najaar een functioneringsverslag op te maken over de uitvoering van mijn beleidsplan, in mijn geval mijn tweede beleidsplan vanaf april 2019.

Ik heb daar, naast vele collega's korpschefs, een deel van mijn verlof aan gewijd.

Dames en Heren,

Geen paniek, ik zal u geen opsomming brengen van alle beleidspunten die een uitvoering hebben gekend of die nog in uitvoering zijn.

Dit zou deze openingszitting veel te lang laten duren.

Toch enkele markante ijkpunten in het beleid.

Ons hof heeft een constante aandacht voor de behandel- en doorlooptijden, meer in bijzonder voor zedenfeiten en feiten opgenomen in het seksueel strafrecht.

Zeer onlangs had ik op 4 juli 2023 nog de gelegenheid de Kamercommissie hierop te wijzen naar aanleiding van de opvolgingsvergadering over het bijzonder onderzoek Steve Bakelmans.

De behandeltermijn kennen sinds 2019 een gestage daling van 353 dagen naar laatst in 2023 199 dagen.

De tabel vindt u hieronder.

Gemiddelde duur tussen binnenkomst van zaak in beroep op parket-generaal en eindarrest uitgesproken door het Hof van beroep voor zedenzaken, per jaar van arrest (n & duur in dagen)

	n	binnenkomst – dagvaarding	dagvaarding – 1ste zitting	1ste zitting – arrest	totaal
aanranding & verkrachting 2019	47	36	93	224	353
2020	44	67	79	165	310
2021	60	16	47	196	260
2022	47	16	43	173	233
1 januari 2023 tot en met 31 mei 2023	18	14	40	146	199

Het Openbaar Ministerie voert binnen het ressort op een tweede vlak een prioriteit van het College en mijn beleidsplan uit, nl. de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit met specifieke accenten voor de twee parketten:

- Antwerpen met het onderzoek SKY ECC en de strijd tegen georganiseerde internationale cocaïnetrafiek.
- Limburg met de aanpak van de 'ndrangheta

Aangezien uw hof wellicht in beide dossiers nog meermaals kennis zal moeten nemen van de feiten, zal ik mij enkel beperken tot wat genoegzaam publiek gekend is om de rechten van verdediging ongeschonden te laten.

Wel is het zo dat de aanpak van de georganiseerde criminaliteit een ongekend epicentrum kent in het ressort Antwerpen-Limburg, dat de bijzondere inzet vereist van het ganse openbaar ministerie, van de federale en de lokale politie, de douane, de bestuurlijke overheden en de andere partners in de veiligheidsketen.

De federale gerechtelijke politie van Antwerpen en Limburg, samen met de parketten van Antwerpen en Limburg, het federaal parket en het parket-generaal, hebben een duidelijke visie: met de bijzondere aanpak van onderzoeken wordt een verschil gemaakt in de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit. Er wordt geïnvesteerd in grote onderzoeken, hetgeen vaak tijd vergt, maar waardoor wel tot aan de top van de criminele wereld kan worden doorgestoten.

Zo stelde jarenlang intensief onderzoek de FGP Limburg en het federaal parket, samen met het parket Limburg, in staat om een zicht te krijgen op een goed gestructureerde internationale organisatie. Het was de gezamenlijke wil van de korpschefs van het federaal parket, het parket-generaal Antwerpen en het parket Limburg om hierop samen in te zetten.

Zo bleek in juli 2019 uit het Limburgse onderzoek dat er rechtstreekse linken waren naar verdachten die woonden in een Italiaanse dorp in Calabrië en de informatie werd gedeeld met Italië en Duitsland. Wanneer in maart 2021 door de Belgische federale politie (FGP Antwerpen) het SKY-netwerk werd gekraakt werd dit onderzoek verrijkt met deze gegevens.

Dit had tot gevolg dat een internationale samenwerking tot stand kwam en dat een nog nooit eerder geziene grootschalige internationale actie tegen de 'ndrangheta op poten werd gezet in dit voorjaar.

Beste Collega's,

Ik zei het al: de strijd tegen de georganiseerde misdaad kent een ongezien epicentrum in het ressort.

De operatie SKY-ECC is algemeen bekend.

In de geschreven versie bevindt zich een kort overzicht van de recente cijfers (d.d. 16/08/2023) SKY-ECC voor Antwerpen. Het betreffen de cijfers FGP Antwerpen tegenover de nationale totalen, zowel voor nieuwe dossiers als verrijkte dossiers.

REA : Nieuwe dossiers			
FGP	Dossiers	S4	Waarden
Antwerpen	288	272	20.815.443,26 €
Nationaal totaal	353	436	

INTEL : Verrijkte dossiers			
FGP	Dossiers	S4	Waarden
Antwerpen	92	325	21.899.501,92 €
Nationaal totaal	189	1201	

Totaal			
FGP	Dossiers	S4	Waarden
Antwerpen	380	597	42.714.945,18 €
Nationaal totaal	542	1637	153.157.809,18 €

Ik beperk mij hier tot de verhouding tussen de aantallen nationale dossiers ten aanzien van de dossiers van Antwerpen. Van de 542 nationaal gevoerde dossiers zijn er te Antwerpen 380, wat ongeveer 70 % betekent.

Ik hoop dat de beleidsmakers hier blijvend oog voor zullen hebben.

Dames en Heren,

Een derde ressortelijk markant beleidsgegeven.

Uit onze parketstatistieken blijkt dat de parketten van Antwerpen en Limburg behoren tot de koplopers in de gevolgvverleningsgraad.

Ik verklaar me nader.

Het ontwikkelde 'lik-op-stuk'-beleid van de beide procureurs des Konings, het project M in Limburg en het project Samen in Antwerpen, leidt er onder meer toe dat beide parketten een gevolg verlenen aan meer dan 52 procent van de feiten die binnenkomen op de parketten.

De pagina en het verwijt dat het parket teveel over ging tot 'zonder gevolg stellingen', lijkt dus omgeslagen en naar het verleden verwezen.

Dames en Heren,

De drie beleidspunten die ik aanhaalde, zijn het dagelijks werk van vrouwen en mannen die zich begeistert inzetten voor het garanderen van onze individuele veiligheid en deze van de samenleving.

Het is een verhaal van samenwerken in respect voor ieders bevoegdheid.

Ik heb dan ook de grootste erkentelijkheid voor de resultaten die worden behaald en een bijzondere waardering voor de geleverde inspanningen.

Deze waardering gaat ook uit naar mijn collega's van het parket-generaal die in soms moeilijke omstandigheden de laatste schakel in de vervolging blijven garanderen met vele mooie resultaten in graad van beroep als gevolg.

Want één ding is duidelijk: wij vergen veel van onze mensen.

Dames en Heren,

Ik kan niet omheen de vaststelling dat de samenleving tijdens mijn voorzitterschap geconfronteerd werd met feiten van zinloos geweld zoals de dodelijke aanslag in november op een van de twee politieagenten tijdens hun dienst.

De verbijstering ging als een schok door onze samenleving en wij voelden hard mee met de nabestaanden van Thomas Montjoie en met de algemene rouw van de politie.

Wie verhoopt had dat de bezinning over zinloos geweld geleid zou hebben tot inzichten die een vreedzamere en vooral verbonden samenleving zouden opleveren, kwam echter bekocht uit.

Niets is minder waar...

Sindsdien is het een aanhoudende aaneenschakeling van geweld: stedelijke guerrilla na voetbalmatches met regelrechte gewelddadige groepsconfrontaties met de ordediensten, onverklaarbare aanvallen op ambulanciers met vuurwerk tijdens de oudejaarsnacht, of nog het schielijk overlijden van een klein meisje door een schietpartij in het kader van een afrekening binnen het narco-gebeuren in Antwerpen.

Laat ik duidelijk zijn: het is onaanvaardbaar dat geweld tegen politiemensen wordt gebruikt omdat zij de orde handhaven en het kan evenzeer niet geduld worden dat ambulanciers geviseerd worden omdat zij hulpdiensten zijn.

Het is onaanvaardbaar dat vrouwen en mannen geviseerd worden door zinloos geweld omdat zij dagelijks de bevolking, mannen, vrouwen en kinderen, beschermen.

Het lijkt er echter op dat groepsgeweld individuen aanzet om hun gewelddadig gedrag en hun haat exponentieel te vermenigvuldigen.

Deze vaststelling wordt niet alleen op straat in de publieke ruimte gemaakt maar ook op de sociale media en netwerken, zelfs tot in de scholen.

Haatboodschappen, polarisatie en gewelddadig extremisme leggen de basis voor het zinloos geweld van vandaag met het gevaar dat de veiligheid in het gevaar komt in het dagelijks leven en in ons privéleven.

Dames en Heren,

Voor het Openbaar Ministerie zal het steeds een prioriteit zijn om dergelijk zinloos geweld tegen te gaan. Het is immers al te vaak een uiting van onderliggende conflicten in onze maatschappij.

Het is een realiteit dat we de strijd hiertegen nooit mogen opgeven zoals ik aangaf in mijn beleidsplan anno 2013.

Zoals ik stelde, vereist dit een multidisciplinaire aanpak van onder meer de educatieve sector, de preventie, de openbare gezondheid en de rechtshandhaving.

Als Openbaar Ministerie moeten wij samen met de lokale besturen en de politie, en onze ketenpartners zoals de justitiehuisen, trachten polarisatie tegen te gaan door juist verbondenheid te creëren.

Dat er op alle niveaus in deze problematiek geïnvesteerd wordt, is cruciaal en het gebeurt ook, zoals gebleken is op de provinciale veiligheidsconferentie van mei 2023 te Mechelen.

Dames en Heren,

Ik zou vandaag van de gelegenheid willen gebruik maken om één van onze partners in dit gebeuren in het bijzonder in de verf te zetten.

Dit is de kazerne Dossin, memoriaal, museum en onderzoekscentrum voor de holocaust en de mensenrechten.

De kazerne Dossin is de plaats waar ik voor de collega's van het parket-generaal en het auditoraat-generaal in 2014 symbolisch het roer overnam van mijn voorganger Yves Liégeois, emeritus-procureur-generaal.

Dit gebeurde niet zomaar in de kazerne. Verdraagzaamheid als authentieke waarde binnen onze samenleving tekende ik in mijn eerste beleidsplan op als één van de belangrijkste contexten waarbinnen ik mijn beleid wenste te ontplooiën naast de strijd tegen de willekeur.

Ik herinner mij nog zeer levendig de introductie over het memoriaal gegeven door de huidige rector van de Universiteit Antwerpen bij het begin van ons bezoek.

Professor Herman Van Goethem schetste zeer aanschouwelijk voor een muur-brede foto van juichende en opgewonden voetbalsupporters het gevaar van groepsdynamiek en groepshysterie gecombineerd met polarisatie.

Dit beeld is beklijvend en is op mijn netvlies gekleefd.

Dames en Heren,

Nagenoeg tien jaar later organiseerden de provinciegouverneur en ikzelf op 24 mei een provinciale veiligheidsconferentie te Mechelen in het Holocaustmemoriaal.

Het onderwerp van deze conferentie was "Polarisatie en verbondenheid".

Juist de vaststelling dat haatboodschappen, polarisatie en gewelddadig extremisme vaak in een voorafgaandelijke fase de basis vormt voor zinloos geweld, had ons bewogen tot het organiseren van deze dag.

Dames en Heren,

Wij versus zij, mannen versus vrouwen, werkgevers versus werknemers, hetero's tegenover homobi's, jeugdige supporters tegen ordediensten, Westerse waarden tegenover Islam, links versus rechts, Vlamingen tegen Walen, Antwerp tegen Beerschot, opiniemakers tegenover klassenjustitie.

Zoveel gedachtenconstructies die groepsdynamieken op gang trekken.

De kazerne Dossin slaagt er als onderzoekscentrum in om bij te dragen tot belangrijke inzichten in deze problematiek die toxisch wordt wanneer er geweld komt bij kijken.

Op 24 mei gaf de directeur Tomas Baum een inleiding tot een denkkader voor een professionele aanpak van polarisatie door politie, besturen en Justitie aan de hand van het boek van Bart Brandsma "Polarisatie, inzicht in de dynamiek van wij-zij denken".

Wat ik vooral onthouden heb, is dat authenticiteit de weg is naar het bekampen van polarisatie en niet het trachten bruggen te bouwen tussen de uitersten of tussen de extremen.

En laat verdraagzaamheid nu juist een authentieke waarde zijn die in het midden van dit debat staat.